

Innhold

Forord	13
Kapittel 1	
Bakgrunn og utgangspunkt for boken	19
Dagens normative diskurs om selvmord og selvmordsforebygging	21
Antakelse nummer 1: Selvmord er patologisk	21
Antakelse nummer 2: Selvmord er individuelt	22
Antakelse nummer 3: Suicidologi er en vitenskap	23
Fra grunnleggende antakelser til «sannheter»	25
På tide å se kritisk på kunnskapsgrunnet for rådende «sannheter»	26
Den historiske bakgrunnen for dagens «sannhetsregime» om suicidalitet som psykopatologisk	27
Den normative diskursen her i landet	33
«90 %-sannheten» rår	33
«Søk hjelp»	35
«Ingen har skyld i noens selvmord»	36
Vanskelig å få til en <i>saklig</i> faglig debatt om «90 %-sannheten»	38
Å utfordre etablerte «sannheter» er upopulært, men nødvendig	40
Kritisk suicidologi	41
Vanlige, men uholdbare innvendinger mot kvalitativ forskning	45
Veien videre	49

Del 1

KRITISK BLIKK PÅ MAINSTREAM SUICIDOLOGI 53
Innledning til del 1 54

Kapittel 2

Sentrale begreper 55
 Selvmord: Definisjoner, aktørskap og mening 58
 Definisjoner (og aktørskap) 59
 Mening 62
 Problematiske årsaksforståelse i mainstream suicidologi 64
 Biomedisinsk versus biopsykososial forklaringsmodell
 - begge er uholdbare 64
 Kompleksitet 67
 Kontekstens betydning for årsakssammenhenger 71
 Selv kompleks årsaksforståelse ikke nok i forbindelse med suicidalitet 72
 Vanlig begrepsbruk i suicidologien 73
 «Kronisk suicidalitet» 76
 Oppsummering 77
 Spørsmål til refleksjon/diskusjon..... 78

Kapittel 3

Risikofaktorperspektivet 79
 Risikofaktorforskning bidrar lite til forebygging av selvmord 79
 Problemer knyttet til kvantitativ risikofaktorforskning 81
 Prediksjonsmodeller har liten nytteverdi 85
 Problemer med evidensbasen for «90 %-sannheten» 86
 Begrenset nytteverdi og uheldige konsekvenser for forebygging 92
 Tidligere selvmordsforskning 92
 Seksuell minoritetsstatus 94
 Psykiske lidelser 98
 Oppsummering og veien videre..... 102
 Spørsmål til refleksjon/diskusjon..... 103

Kapittel 4

Risikofaktorbaserte teorier (prediksjonsmodeller) 104
 Stress-diatesemodeller 104
 «Biologifisering» av suicidologien 105
 Oppsummering 114
 The Integrated Motivational-Volitional Model of Suicidal Behaviour 115

The Interpersonal Theory of Suicide	116
Oppsummering og veien videre.....	122
Spørsmål til refleksjon/diskusjon.....	123

Del 2

HVORDAN KAN SUICIDALITET FORSTÅS?	125
--	-----

Innledning til del 2	126
-----------------------------------	-----

Kapittel 5

Meningsbaserte teorier om selvmord	130
---	-----

Durkheims sosiologiske selvmordsteori	130
---	-----

Shneidmans psykologiske selvmordsteori	133
--	-----

Fluktteori	139
------------------	-----

<i>Cry of pain</i> -teorien	142
-----------------------------------	-----

En virksomhetsteoretisk forståelse av selvmord	144
--	-----

Handlingsteori - å forstå selvmord som en målrettet handling	146
--	-----

Kommunikasjonsteori - å forstå selvmord som kommunikativ handling	147
--	-----

Eksistensiell-konstruktivistisk teori	151
---	-----

Oppsummering.....	153
-------------------	-----

Spørsmål til refleksjon/diskusjon.....	154
--	-----

Kapittel 6

Selvmord - kunnskap fra kvalitative studier	155
--	-----

Menns selvmord	158
----------------------	-----

Unge menns selvmord	159
---------------------------	-----

Voksne menns selvmord	166
-----------------------------	-----

Oppsummering	170
--------------------	-----

Menns selvmord i andre sosiokulturelle kontekster	171
---	-----

Kvinnens selvmord	175
-------------------------	-----

Eldres selvmord	177
-----------------------	-----

Også eldres suicidalitet må forstås i et livsløpsperspektiv	178
---	-----

Møtet med helsevesenet forsterket problemene	180
--	-----

Selvmord - et eksistensielt valg / å ta tilbake kontroll	181
--	-----

En sosiologisk autopsistudie av selvmord i Storbritannia	182
--	-----

Oppsummering.....	185
-------------------	-----

Spørsmål til refleksjon/diskusjon.....	186
--	-----

Kapittel 7

Suicidale handlinger som ikke endte med døden

- kunnskap fra kvalitative studier	187
Eldre	188
En studie fra Norge	188
Studier fra andre land	189
Voksne	191
Studier fra Norge	191
Studier fra andre land	196
Ungdom og unge voksne	205
En studie fra Norge	205
Studier fra andre land	206
Spesifikke (minoritets)grupper	214
Personer med innvandrerbakgrunn	214
LHBTIQ-personer	218
Kvinner med borderline personlighetsforstyrrelsesdiagnose (BPD)	220
Oppsummering	222
Spørsmål til refleksjon/diskusjon.....	223

Kapittel 8

Førstepersonstemmer	224
David Webb	224
Kraftig oppgjør med den biomedisinske forståelsen av suicidalitet	227
Susan Rose Blauner	230
Andrea Rowe	234
Kritikk av patologiseringen	236
Oppsummering med mer.....	237
Spørsmål til refleksjon/diskusjon.....	238

Kapittel 9

Hvordan forstå suicidalitet? Kontekst, kontekst, kontekst

- og kompleksitet	239
Et kjønnsperspektiv på suicidalitet	241
Problematisk kjønnsperspektiv i selvmordsforskningen	242
Et mer nyansert kjønnsperspektiv på suicidalitet trengs	248
Maskulinitetens rolle i suicidalitet for menn og kvinner	249

Ulike konteksters betydning for suicidalitet	264
Om betydningen av å forstå selvmord i sosialhistorisk perspektiv	266
Eksempler på spesifikke samfunnsmessige konteksters betydning for suicidalitet	269
Selvmord/suicidalitet i et sosial-rettferdighetsperspektiv	281
Viktig å synliggjøre <i>kildene</i> til folks problemer	283
Oppsummering så langt: Kontekstens betydning for suicidalitet	285
Suicidalitet som psykisk lidelse (psykiatrisk diagnose) – et skritt i gal retning	286
Suicidale handlingers mening(er)	290
Suicidalitet som eksistensielt fenomen	290
Suicidalitet som relasjonelt fenomen – suicidale handlinger som kommunikasjon	292
Suicidale handlinger som funksjonelle/meningsbærende	293
Viktig å løfte fram kompleksiteten	298
Behov for en ny – åpen og inkluderende – diskurs	300
Spørsmål til refleksjon/diskusjon.....	302

Del 3

IMPLIKASJONER FOR SELVMORDSFOREBYGGING	303
---	------------

Innledning til del 3	304
-----------------------------------	------------

Kapittel 10

Selvmordsforebygging (intervensjon) i psykisk helsevern	306
--	------------

Et kritisk blikk på de nasjonale retningslinjene	307
--	-----

Selvmordsrisikovurderingsregime og fryktkultur	308
--	-----

Problematisk hovedfokus på diagnostisering av psykisk lidelser	310
--	-----

Kan sikring gjøre mer skade enn gagn?	314
---	-----

Oppsummering	316
--------------------	-----

Hvorfor forhøyet selvmordsrisiko kort tid etter utskrivning?	316
--	-----

Mulig bidragende forhold under innleggelsen	317
---	-----

Mulig bidragende forhold etter utskrivning	318
--	-----

Viktig å være oppmerksom på skamfølelse	322
---	-----

Jo mer psykiatri, desto høyere selvmordsrate?	323
---	-----

Kan (tvangs)innleggelse gjøre mer skade enn gagn?	324
---	-----

Hvordan ønsker suicidale personer å møtes/behandles i psykisk helsevern?	326
--	-----

Kunnskap fra kvalitativ forskning	326
---	-----

Kunnskap fra førstepersonstemmer	329
--	-----

Alternativer til en biomedisinsk måte å møte suicidale personer på	330
Aeschi-filosofien	330
Suicidalitet som kommunikasjon/språk	336
Sykepleieres/miljøpersonalets betydning	338
Kulturelt perspektiv på suicidalitet?	340
Oppsummering: Suicidaliteten i kontekst.....	341
Behov for et paradigmeskifte	341
Hindringer i veien for et paradigmeskifte	344
Er retningslinjer egentlig nødvendig?	346
Veien videre	348
Oppsummering av spørsmål til refleksjon/diskusjon	349

Kapittel 11

Selvmordsforebygging ute i samfunnet - der folk lever sine liv	350
Utgangspunkt for refleksjon og debatt	351
Hvilke kontekstuelle bidragsytere til suicidalitet kan være aktuelle her i landet?	352
En ny visjon for selvmordsforebygging?	353
Aktuelle arenaer og tiltak - ansatser til refleksjon og debatt og et kritisk blikk på noen igangsatte tiltak	356
Kunnskapsformidling - det aller viktigste selvmordsforebyggende tiltaket akkurat nå?	364
Handlingsplanens flernivåintervensjon - kan den gjøre mer skade enn gagn?	365
Mye viktigere å formidle kunnskap om kontekstuelle forståelser av suicidalitet	369
Folk som trenger det, må selvsagt få hjelp - men hvor får man best hjelp?	375
Er økt tilgjengelighet til psykiske helsetjenester det som skal til?	375
Hvem kan man snakke med?	377
Myndighetenes rolle i selvmordsforebyggingen	379
Handlingsplaner	380
Er en nullvisjon veien å gå?	381
Forskningsprioritering framover	384
Oppsummering	385
Oppsummering av spørsmål til refleksjon/diskusjon	386

Referanser	387
-------------------------	-----

Stikkord	427
-----------------------	-----